kohta vaevalt 3 leidub, kes ei oska lugeda ega harilikke kirikulaule laulda. 1834. a. on külakoolide arv 14-ni kasvanud; pärastpoole tulevad veel juurde Tuimõisa kool Tähkvere vallas (1837), Sootaga kool Laiuse vallas (1837), viimaks 1876. a. Ernsti kool Jõgeval. 1822. aastal avatakse kihelkonnakool, mis sest ajast peale vahet pidamata töötab ja aastasaja alupoolel ning keskpaigas isegi laialisema tähtsuse omandab, õpetajaid kodumaa vallakoolidele ette valmistades. Laiuse apostl.-õigeusu koguduse asutamise järel avatakse kiriku juurde apostl.-õigeusu kihelkonna-kool (1849) ja pärastpoole abikoolid L.-Tähkveres (1872), Jõgeval (1879) ja Laiusel Paluperes (1885). Läinud aastasaja lõpul, kui tervel kodumaal Vene valitsuseasutuste poolt soovitatud ministeeriumikoolide avamise hoo-aeg on, avatakse L.-Tähkvere Sadalas ministeeriumikool, millega ühenduses Reasvere ja Kodisma kool seisma jäävad. 1915. aastal kutsus Jõgeva Hariduseselts Jõgeva alevis kaheklassilise era-algkooli ellu, mis ühelt poolt rohkearvulisele alevi lasteperele hariduse saamist võimaldas, teiselt poolt aga emakeelse koolina koolide kaudu teostatava venestamise politikale vastukaalu pidi looma. 1914. a. saab Laiuse kihelkonnakool endisest Sootaga kõrtsihoonest ümberehitatud majas uued avarad ruumid, mis kooli tegevuse arenemisele ja õpilaste arvu kasvamisele suurt hoogu annab. Uue rahvakooli-korralduse põhjal moodustatakse kihelkonnakool 6-klassiliseks kõrgemaks algkooliks, niisama L.-Tähkvere ministeeriumikool, kuna Vaimastveres uus kõrgem algkool avatakse (1921) ja Jõgeva Hariduseseltsi erakool kõrgema algkoolina riigikoolide hulka võetakse.

Muinasjäänused. Kiviajast on teada asula, kust leitud tulekivi-kilde ja potitükke Kõola kl Otsa tl maal, talust umb. ½ km ida-kirde poole; peale selle on leitud silmaga kivikirves ja tulekivist nooleots Pedja jõe äärest, Jõgeva mõisast ½ km lõuna poole; silmaga kivikirves on pärit arvatavasti Leedi ümbrusest.

Rauaaja kalmeid on tõenäoliselt järgmised kivivared: 1) Painküla Pasti tl põllul, umb. 300 m talust edelas; 2) Kõola kl Kustase tl põllul, umb. 160 m talust läänes; 3) Kärde ms õues, härrastemaja ja valitsejamaja eest mööda aeda alla mineva tee all, suuremalt osalt hävitatud; 4) Vaimastvere ms niinim. „Kitsakaela" väljal, Kärde poole minevast teest umb. 100 m idas, Vaimastvere mõisast umb. 900 m põhjas; 5) Päde kl Soome tl maal raudtee ja küla vahel, talust umb. 100 m edelas; 6) Endla kl Peetri tuuliku all; 7—14) 8 varet Tirma külas Kannastiku, Aruantsu ja Aruotsa tl põldudel, lääne pool teed, mis Endla külast pöörab edelasuunas Tirma külla ja sellest läbi läheb Tapiku poole. Sama aja kalmeid on olnud veel järgmisil kohtadel, kus need on hävitatud ja ainult veel asemeid teatakse näidata: 1—2) Paduvere kl Alttoa tl põllul, talust edelas, esimene 170, teine 200 m; 3) Mõisamaa kl Vanakubja tl põllul; 4) Leedi kl end. Leedi külakooli maal, Leedi-Reasvere ja Leedi-Mõisamaa tee kirdepoolses nurgas; 5) Pedasi kl Tõnurahva tl maal, talust umb. 200 m kagus; 6) võimalik ka, et Kodisma kl Puusta tl aias on olnud kunagi